

Sary Saltyk baba

Category: Kitapcy, Sözlär, Taryhy şahslar

написано kitapcy | 22 январа, 2025

Sary Saltyk baba

SARY SALTUK BABA

Sary Saltyk baba (Soltan Sary Saltyk Muhammet Buhary ýa-da Sary Saltyk ata), Balkan ýarym adasynyň (öňki Ýugoslaviýa ýurtlary) Osmanly döwleti tarapyndan eýelenmezinden öň günorta Ýewropada jahankeşdelk edip yslam dinini ýaýradan meşhur türkmen derwüşü.

Birnäçe taryhy çeşmeler onuň Hajy Bekdaş Weliniň şägirdi Mahmyt Haýranynyň müridi bolandygyny aýdýarlar we rufaýy tarykatynyň düýbünü tutujy Ahmet er-Rufaýynyň ýolunyň dowam etdirijisi hasaplaýarlar.

■ Sary Saltyk kim bolupdyr?

Legendar şahsyýetligini göz önünde tutanyňda, onuň bu ýokary derejä heniz dirikä ýetendigini bilmek bolýar. Sary Saltygyň ömür beýany bolan "Saltyknama" XIII asyryň alperenleriniň gahrymançylykly hekaýatlaryny, görkezen keramatlaryny giňişleýin gürrüň berýär. Hajy Bekdaş Weliniň şägirtlerinden bolan Sary Saltygyň häzirki döwürde birnäçe ýurtda kümmeti bardyr. Bu kümmetlere diňe bir musulmanlar däl-de, ol kümmetleriň ýerleşen ýerinde ýaşaýan hristiýan ynançly ilat üçin zyýarat edilýän mukaddes ýerlerdir. "Saltyknamada" Sary Saltygyň 12 mazarynyň bardygy aýdylýar. Sary Saltyk aradan çykmanca begleriň we hökümdarlaryň öz guburyna eýeçilik etmek arzuwlarynyň bardygyny aýdyp, her höwes edene bermek üçin 12 tabyt ýasadanmyşyn. Iň köp zyýarat edilýän we meşhur türbesi Türkiýäniň häzirki Iznik şäherindedir. Aýdylmagyna görä, Sary Saltyk Iznigiň hristian ilatynyň yslam dinini köpçülikleýin kabul etmegine sebäp bolan eken.

"Saltyknamada" Sary Saltyk keramaty bilen ýer astyndan şypaly suwlary çykarandygy-da aýdylýar.

Sary Saltygyň kümmetiniň ýerleşen ýerlerinden biri bolan Bosniýa-Gersegowina döwletiniň Blagaý şäherindäki Blagaý kümmetiniň ýanynda Buna derýasynyň gözbaşy ýer alýar.

Hakyky guburynyň Rumyniýanyň demirgazygyndaky Dobruja raýonynyň Babadag posýologyndadygy çak edilýär.

■ Sary Saltygyň gubury hökmünde zyýarat edilýän ýerler:

1. Türkiýäniň Iznik, Diýarbakir, Tunjeli, Nigde, Stambul (Rumeli Feneri), Babaeski, şäherlerinde, Manisa şäheriniň Yeşilýurt posýologynda;
2. Makedoniýanyň Ohri şäherinde;
3. Albaniýanyň Akjahisar diýen ýerinde;
4. Bosniýanyň Blagaý şäherinde;
5. Bolgariýanyň Kaligra burnunda;
5. Rumyniýanyň Babadag posýologynda.

■ Sary Saltyk barada habar berýän çeşmeler

Sary Saltygyň ömür beýanyndan söz açan "Saltyknama" Abulhaýyr Romy tarapyndan ýedi ýylyň dowamynda ýazylypdyr we 1480-nji ýylda kitap görnüşinde halka ýetirilipdir.

"Saltyknamanyň" ýene-de bir ünsüni çekýän tarapy bar. Bu eserde halkymyzyň arasynda şorta sözleri bilen meşhurlyk gazanan Nasreddin Ependiniň şorta sözlerinden ilkinji gezek mysal getirilýär.

Sary Saltyk hakynda maglumat berýän ýene bir gymmatly çeşmäniň biri bolsa, Öwlüýä Çelebiniň "Syýahatnamasydyr". Ýazyjyogly Alynyň "Beýik Seljuklylaryň taryhy" kitaby hem Sary Saltyk barada köp maglumatlary berýär.

■ Sary Saltygyň şejeresi

Rowaýat edilmegine görä, Sary Saltygyň şejeresi Hezreti Pygamberimize (s.a.w) we Hajy Bekdaş Welä uzaýarmyşyn. Onuň şejeresi barada anyk maglumaty "Nakibül Eşraf" atly kitap berýär. Sary Saltygyň nebereleri häzirki wagtda Türkiýäniň Tunjeli welaýatynyň Hozat etrabynda ýaşaýarlar. Ol ýerde hem Sary Saltygyň kümmeti bar. Hozatdaky Sarysaltyk, Akdogan,

Ýurt, Ýer, Gylyçarslan ýaly uly maşgalalaryň aňyrsy Sary Saltyga uzaýar.

■ Peýdalanmak üçin çeşmeler:

- 1). Öwlüýä Çelebi "Syýahatnama", 3-nji kitap, 2-nji tom, 474 sah;
- 2). Şükri Haluk Akalyn "Rumeli'de Sary Saltygyň yzlary we Ohridäki "Sweti Naum / Sary Saltygyň zyýaratgähi", Çukurowa uniwersitetiniň türk dünýäsi ylmy-barlaglar merkezi.
- 3). Abulhaýyr Romy "Saltyknama" I-II-III, taýýarlan Şükri Halyk Akalyn, Ankara -Stambul, 1987 – 1988 – 1990;
- 4). Ýazyjyogly Aly "Beýik Seljuklylaryň taryhy" (Tewarih-i Al-i Seljuk), Topgapy köşgüniň kitaphanasynyň "Rewan köşgi bölümi, no.1391, 233
- 5). Menakyb-y Hajy Bekdaş-y Weli "Welaýatnama", Taýýarlan: Abdylbaky Gölpynarly, "İnkılâp" neşirýaty, Stambul-1990.
- 6). Mehmet Z.Ibrahimgil, "Balkanlarda Sary Saltygyň türbeleri";
- 7). Ibn Battuta "Syýahatnama".

Internet maglumatlary esasynda taýýarlandy.

Taryhy şahslar